

Hiv-infekšuvna birra

Mii lea hiv?

Hiv-infekšuvna lea virusdávda mii njoammu seksuálalaččat, vara bokte ja eatnis mánnái. Jus dávda ii dikšojuvvo de dat áiggi mielde dagaha hedjonan immuvdnasuodjalusa mii sáhtta dagahit iešguđetge infekšuvnnaid. Jus ii divššot dávdda de dainna sáhtta jápmit. Gávdno hiv miehtá máilmmi, muhto muhtin riikkain lea hiv-infekšuvna dábálat.

Mo hiv njoammu?

Njoammuduvvon olbmos lea hiv-virus varas ja rumašgolgošiin. Lea dábáleamos njoammuduvvot seksa bokte jus lea cinneanašeapmi ja anala anašeapmi suoji haga. Anala anašeapmi kondoma haga dagaha stuorámus riskka njoammuduvvot. Riska njoammuduvvot hivain lassána jus dus lea eará seksuálalaš njoammudávda.

Hiv sáhtta maid njoammut gárrenmirkogeavaheami bokte, jus mánggas geavahit seamma dálkkasnálu, eará náluid dahje eará geavaheaddjidávviid. Sáhtii njoammuduvvot varrasirdima bokte dan áiggi go eai váldon hiv-iskosat varraaddiin. Hárvenas háviid njoammuduvvo dainna lágiin ahte boahká varra šliiveasiide dahje hávváduvvon liikái.

Lea sullii 30 proseantta sjánsa ahte virus njoammu eatnis mánnái áhpehisvuoda, riegádahttima dahje njamaheami bokte. Dán riskka sáhtta unnidit vuollel 1 prosentii jus dikšu áhpehis nissona ja máná vuosttaš vahkuid maŋŋá riegádeami. Hiv-iskkus fálojuvvo buohkaide geat leat áhpeheamit Norggas.

Manne lea dehálaš váldit hiv-iskosa?

Dán áiggi beaktilis divššuin sáhttet eatnašat geain lea hiv-infekšuvna eallit guhká ja lea unnánat riska duodalaččat buohccát. Danne lea ovdamunni fuomášit jus lea njoammuduvvon hiv-virusiin vai sáhtta álggahit divššu nu árrat go vejolaš. Go diehtá ahte lea njoammuduvvon hivain de sáhtta maid garvit njoammudeamis earáid.

Jus boadát riikkas gos lea ollu hiv-njoammu, de fálojuvvo dutnje nuvttá hiv-iskkus. Jus leat eahpesihkar iežat hiv-stáhtusa, sáhtát bivdit nuvttá hiv-iskosa. Lea eaktodáhtolaš váldit iskosa.

Makkár dávdamearkkat leat hivas?

Muhtimat (sullii bealli sis geat leat njoammuduvvon) ožžot 2-4 vahku maŋŋágo leat njoammuduvvon nu gohčoduvvon primearainfekšunna mii dábálaččat nohká 3 vahkus. Dávdamearkkat sáhttet leat feber, influeansalágan dávdamearkkat čottabákčasiin, ihttomiin ja ahte lymfarávssát bohtanit. Eatnašiin geat leat njoammuduvvon hivain leat unnán dahje eai oba leatge givssit ovdal mánga jagi leat gollan. Dalle sáhtta dávda dagahit mánga givssi maid sivvan leat iešguđetlágan infekšuvnnaid maid sáhtta oazžut go immuvdnasuodjalus lea hedjonan.

Mo sáhtta garvit njoammuduvvomis hivain?

Deháleamos doaibmabidju suodjalit iežas hivnjoammu vuostá lea geavahit kondoma go lea cinneanašeapmi ja anala anašeapmi. Go geavaha buhtes geavaheaddjidávviid ja buhtes dálkkasnáluid go váldá gárrenmirkkuid suddje hiv vuostá.

Makkár čuovvuleami oaččut jus dus lea positiiva hiv-iskkus?

Go válddát hiv-iskosa de fálojuvvo ságastallan ja rávven. Jus lea positiiva hiv-iskkus (dat mearkkaša ahte leat njoammuduvvon hivain), čujuhuvvot infekšuvdnamedisiinna spesialistta lusa ja dutnje fálojuvvo dikšu.

Iskkadeamit, iskosat, dikšu ja čuovvuleapmi lea nuvttá. Dál ii vuost gávdno dikšu mii ollásit dálkkoda hiv ja jávkada virusa, ja dikšu bistá olles eallima.